

Sjoberk

Kapitel 1

Rebet om håndleddene æder sig igennem huden. Han åbner øjnene og ser en tung bloddråbe trække et spor ned ad underarmen. Årerne står som blå akvæduker, spændte til bristepunktet under den svedglinsende, solbrune hud. En ond susen gennem luften. Da han instinktivt prøver at undvige, knager det lidt i rebet over hans hoved, men han kan ikke gøre noget, han kan ikke flytte sig, han står bare der i solen, halvt afklædt med ansigtet ind mod den ujævne pæl og hænderne strakt opad, så han næsten hænger i armene og kun lige kan nå jorden. Bundet som et dyr.

En skarp, flad lyd af kød og hud, der flænses. Smerten river langstrakt sine kløer ned ad ryggen. Gehennas ild i blodet og ud i fingerspidserne. Kroppen giver efter for slaget, og han ramler panden ind mod pælen. En dump klang som af en mejsel mod blød kalksten giver ekko langt ind i hans hoved og går i ét med ilden i ryggen. Smagen af blod og sand i munden. Men der kommer ikke en lyd over hans læber, det har han sat sig for. Men måske jamrer han

alligevel, græder, råber, forbander, trygler. *Hævnens Gud, træd frem i stråleglans!*

Ebed kan alle salmerne udenad. Men selv kan han kun nogle brudstykker. Efterhånden. *Han skal vaske sine fødder i de ugudeliges blod!*

»27!« pruster han bag ham, bødlen. På sit ugudelige sprog, som han ikke forstår ret meget af. Men tallet er 27. Han har selv talt med. Tolv slag tilbage. Fyrre slag minus ét, så loven ikke bliver overtrådt. Som om sådan en hedning tog sig af det, men det var det, de sagde, da de bandt hans hænder og klyngede ham op på pælen. Fyrre minus ét. Sådan som både rabbi Shammai og rabbi Kadmiel har fastslået, det skal forstås.

Bødlen sveder. Der står en ram lugt om ham af fedt og læder og sur vin. Åh, bare en mundfuld vin! Men der er ingen vin, heller ikke vand. Hvis han kunne dø af tørst inden det næste slag, ville det være nådigt. Det river i svelget for hvert åndedrag.

Han kan høre, at bødlen trækker vejret dybt for at hæve armen igen og pruster som en trækokse for ploven, skraber lidt med sandalen mod gårdspladsens stenfliser. Han kan ikke se ham, bødlen, men han kender lydene. Om lidt suser det igen i luften.

Han spænder alle muskler og venter. I en revne i den slidte pæl foran hans ansigt kravler en lille, gråbrun bille. Den går næsten i ét med træet. Det er et godt gemmested. Den lever sandsynligvis også i morgen, og i overmorgen. Den skal nok klare sig. Billens tynde ben bevæger sig som hurtige skrifttegn hen over de fine støvkorn i træets revner. Træet lugter af skov, af håndværk og arbejde, af hjem, af støv og snavs. Af angst og blod.

En lys og munter stemme råber fra det andet hjørne af gårdspladsen, dér hvor skyggen er. Bødlen grynter et eller

andet og vil ikke forstyrres. Han flytter på fødderne for at lægge kraft i sit slag. Der er noget, der klirrer som spinkle lerkrus, og den lyse stemme ler og gentager sit råb.

»Vin,« siger stemmen vist. Ikke at han har gjort sig den umage af lære deres sprog; det ville jo være forræderisk og gudsbespotteligt, men indimellem falder der alligevel nogle brokker af. Vin for eksempel, og brød og vand. Og død.

Bødlen tøver lidt, kan han høre, tørrer sig om næsen og snuser op, mens han vejer piskan i hånden. Det kan han se på skyggen, der strækker sig blåsort og skarpt tegnet hen over fliserne. Skyggen af bødlens hoved er ud for hans venstre fod. *Gud knuser sine fjenders hoved...*

Musklerne slappes et øjeblik, og nu hænger han lidt i rebet, for smerten i håndleddene er kærtegn i forhold til de knortede knoglestumper i piskens læderstrimler, når de svirper ned ad ryggens sønderrevne hud. Han kan mærke, hvordan lændeklædet klistrer til hofterne, det er helt gennemblødt, men om det er af blod eller sved eller urin, ved han ikke.

»Ja ja, da. Så lad det være nok. Et bæger vin kan man da altid bruge,« siger bødlen. Eller noget i den retning. Han griner og slænger piskan fra sig.

En hård, klangfuld lyd som et rytmeinstrument, da træskافتet rammer jorden. Piskan ruller lidt hen over de lyse sandstensfliser, og knoglestumperne rasler et par gange mod stenene, indtil torturinstrumentet stopper mod et eller andet. Et trappetrin måske. Et dæmpet klik, som ingen andre hører. Kun ham.

En tung, træagtig lyd eksploderede og fyldte det lavloftede værksted, da han kylede træmukkerten hen i hjørnet, hvor den ramte det store stenkar, som

de havde gjort færdigt dagen før. Mukkerten røg ned på det lerstampede gulv og rutsjede ind under hylden med små krus og fade og stoppede mod væggen et sted dernede i det støvede halvmørke med et dæmpet klik.

»En romer!« skreg han og sprang op fra skamlen, han havde siddet på. »Du har solgt et renselseskar til en romer!«

»Tag det nu roligt, Sjobek,« sagde hans far langsomt og kiggede efter mukkerten. Han tørrede hænderne af i klædet, han havde om livet til at tage det værste stenstøv, og sendte et prøvende smil til sin ophidsede søn.

»Og han var inde i værkstedet. Hele huset er urent!«

Faren rankede sig, men var alligevel et halvt hoved mindre end Sjobek. Han havde stærke arme med tydelige årer og muskler, der dirrede under de opsmøgede ærmer. Det var det eneste, der afslørede, at han ikke var helt så rolig, som han gav udtryk for.

»Han var ikke herinde,« erklærede faren efter en tøven så kort, at ingen ville have lagt mærke til det. »Jeg stod dér i døren, og han var ude under baldakinen. Der er ikke noget at komme efter. Desuden er det langt fra alle, der fortolker loven sådan, at en fremmed ikke må komme ind i et jødisk hus.«

»Rabbi Kadmiel gør,« sagde Sjobek og kastede et blik hen på den lave dør. Lyset stod ind i en gylden kegle, og på vej mod det bageste af værkstedet, hvor de rå stenblokke stod, strejfede lyskeglen redskaberne, der hang pertentligt på væggen: hamrene, mejslerne, filene og de forskellige bor. Han havde egentlig aldrig tænkt på, hvor meget et stenbor

lignede en krigsbue. En bue, der kunne sende en syngende, skarptsleben pil af sted, hurtigere end øjet kunne følge med ...

»Romernes penge er urene!« slyngede han ud.
»Men du skovler dem gladeligt ned i pungen.«

Faren betragtede ham med det dér rolige blik. Ligesom da han var lille og sad på gulvet foran hans skammel og pudsede på de næsten færdige stenkrus med en glat og kølig smergelsten. Når han gjorde noget forkert, smilede faren med opmærksomme øjne og tog varsomt kruset ud af hånden på ham og viste ham, hvordan han skulle gøre. Og når Sjobek mente, at han var færdig med at pudse, kiggede faren på ham med det dér rolige blik og sagde, at der manglede stadig lidt, og han skulle bare tage den tid, det tog. Som dreng havde han kun set omsorgen og tålmodigheden i det blik.

»Penge er ikke urene ifølge loven,« sagde faren uanfægtet og tog et par fade fra hylden og stillede dem ud foran værkstedet under baldakinen, som om samtalen var slut.

Sjobek sprang hurtigt hen til døren og greb fat i karmen. Hans fingre knugede hårdt om træet som rovfuglekløer.

»Nej, men det *er* hedninger!« hvædede han.

Faren vendte sig om og så på ham. Et let kast med hovedet signalerede, at han skulle flytte sig. Sjobek havde lyst til at gøre skuldrene brede og fylde hele døren og spærre vejen ind i værkstedet for ham, så naboerne rigtig kunne høre, hvad de diskuterede.

Men han rykkede uvilkårligt et skridt tilbage, og faren kantede sig ind.

»Vi skal jo leve, Sjobek,« sukkede faren. »Ikke bare dig og mig, men også de andre. Alle mine børnebørn. Der skal brød på bordet hver dag.« Han nikkede ud mod den lukkede gårdsplads bag værkstedet. Døren ud til gården var faldet i, men alligevel kunne man tydeligt høre nogle skingre barnestemmer. Ebeds fire unger, to drenge, der stadig bare kravlede rundt og tumlede, og to piger, der så småt var begyndt at kunne hjælpe kvinderne i køkkenet. Der var oven i købet en femte på vej.

Sjobek undlod at følge farens blik.

»Leve!« spruttede han. »For romernes penge?«

»Og hvad skal en romer med et rensesekar?« blev han ved. »Sådan en hedning er jo ligeglad med loven. De kender overhovedet ikke forskel på rent og urent.«

Den gamle trak vejret dybt, så næsefløjene vibrede. Ja, gammel var han selvfølgelig ikke; der var kun nogle få grå stænk i hans kortklippede, sorte skæg. Han gav sig tid til at binde snoren i kjortlens halsudskæring.

»Det kommer sådan set ikke os ved, hvad kunderne bruger varerne til. Men hvis du endelig vil vide det, så fornemmede jeg, at han havde planer om at plante roser i karret og placere det på sin tagterrasse ved døren ind til soveværelset.«

Faren så igen på ham. Med det dér blik.

Sjobek kiggede ned på det halvfærdige stenbæger, han stadig stod med i hånden. Det havde han siddet og arbejdet på, da romeren var kommet og havde stukket hovedet ind i værkstedet, og han var gået helt i stå derinde i halvskyggen, mens faren havde stået i døråbningen og tinget med den fremmede

om en pris. Et af deres smukke, rene kar som simpel urtepotte for en gudløs romer!

»Den handel er du nødt til at lade gå tilbage!«
hvædede han med sammenbidte tænder. »Det lægger jeg ikke navn til.«

»Det er sådan set heller ikke dit navn,« sagde faren rolig som en stenblok.

Det havde han jo ret i. Værkstedet var grundlagt af Sjobeks oldefar, og gamle folk talte stadig om »Eleazars stenhuggeri«, der leverede de fineste husholdningsartikler hugget i ren kalksten, der ikke kunne blive rituelt urene på samme måde som simpelt lertøj. Der kom mange rettroende kunder for at købe krus og bægre og fade, og de fleste vidste selvfølgelig godt, at værkstedet i dag hed »Libni & sønner«. Og Sjobek – han var bare den ene af sønnerne.

Han havde lyst til at kyle kruset i hovedet på sin far og stod og drejede det lidt mellem hænderne.

Faren mærkede, hvad han tænkte, og sagde: »Her i huset sætter vi jo en ære i at adlyde loven til punkt og prikke, ikke mindst dig, kan jeg forstå. Så jeg vil lige minde dig om ét af buddene: Ær din far og din mor.«

Det glimtede muntert i farens øjne, men Sjobek fornemmede kun foragten i kommentaren. Med en pludselig bevægelse skubbede han kruset, han stod med, over i favnen på faren og sprang hen til døren.

»Og det mener du, at du er værd?« råbte han over skulderen på vej ud. »Det er hykleri af værste skuffe, det her. Der er ingen grænser for din fromhed udtil, så de andre farisæere og rabbien kan nikke og smile til dig i synagogen på sabbatten. Og vores værksted overholder alle forskrifterne. Men når det

kommer til stykket, er du parat til at forråde det hele for en håndfuld beskidte romerske sølvmonter!«

»Sjobek, hør nu her ...« begyndte faren og fumlede kejtet med kruset.

»Jeg er ikke en del af det her mere. Find dig en anden stenhugger. Eller sæt Ebed i arbejde!«

Sjobek fór ud på gaden og kom til at vælte et par fade, der stod på et lavt bord under den gulnede baldakin over døren. Han drejede skarpt til siden og satte i løb ned ad den snævre gade. Jakob i værkstedet ved siden af stak forbløffet sit lange, magre hoved ud ad døren og kiggede efter ham. Og det samme gjorde formentlig alle i den korte Stenhuggergade. Men han lod, som om han ikke så det.

»Sjobek ...,« lød hans fars stemme bag ham. Underligt skrøbelig og lille.

Gaden gik stejlt nedad, men hans fødder kendte hver eneste af de ujævne sten, og uden at se sig tilbage sprang han ubesværet hen mod trappen for enden af gaden. Da han stod på det øverste trappe-trin ned mod Klædehandlergaden, stoppede han op og overvejede, om han skulle løbe tilbage og finde Jeriot. Men han orkede ikke at se på hendes trætte, grå ansigt med de evindeligt spørgende øjne. Og hvad skulle han sige til hende? Om hun ville med? Han var jo ikke engang sikker på, hvor han var på vej hen. Hun var sikkert også ligeglad med, hvor han tog hen.

Sandalerne klaprede ned ad sandstenstrinnene, og han tog de sidste tre trin i ét spring. Blodet brusede i tindingerne som de bølger på havet, han engang havde set ude ved kysten i Joppe, og han havde lyst til at skribe og græde af raseri og skuffelse, men

også til at synge af fuld hals. Han løb forbi en række boder med store ruller uld og linned i forskellige farver, zigzaggede ud og ind mellem folk, der stod og kiggede på varerne, og hørte nogen, der hviskede noget om, at det da vist var stenhugger Libnis søn. Men han var ligeglad og drejede ind ad en snæver gyde, der ikke var bredere, end at man ville kunne stå med ryggen mod den ene lerklinede mur og nå over til den anden side med strakte arme. Et gedekid sprang af sted i skyggen og ind ad den åbne dør til et af de lave huse. To snavsede drenge, der sad og spillede med nogle farvede sten, skyndte sig at samle deres sager sammen og trykkede sig op mod muren, da han masede sig forbi.

Han løb planløst videre, indtil han stoppede op på en lille plads i nærheden af Vandportens nederst i byen. Her sad nogle kvinder ude fra landsbyerne og solgte deres grøntsager og frugter. En god duft af løg og porrer og koriander slog ham i møde. Han stoppede op ud for en ung pige, der havde nogle kurve med dadler og bønner, og fangede hendes blik. Hun havde brune, lysende øjne under et falmet, grønligt tørklæde.

»Hvad skal du have for fem dadler?« spurgte han, og han blev selv overrasket over, så fri og let hans stemme lød.

»En lepton for fire,« sagde hun forsigtigt og lød, som om det var noget, hendes far havde indskærpet hende. »Så hvis du tager otte, er det to lepta.«

Han mærkede hurtigt efter. Jo, pungen hang i bæltet. Og kniven ved siden af, for resten. Han åbnede pungen og rodede rundt i de små mønter. De var ærligt og redeligt tjent hos rettroende jøder.

»Jeg tager bare fire. Her, værsgo!« smilede han og rakte hende en kvadrans. Det var faktisk det dobbelte, men hun var så køn, som hun sad der og fingererede med frynserne fra tørklædet uden at tænke over det. Han tog imod dadlerne, der var pakket ind i et palmeblad, skyllede dem omhyggeligt i en håndfuld vand fra cisternen ved porten, proppede én i munden og spyttede kernen ud i en lang bue. I går havde han fastet, ikke kun fra solopgang til solnedgang som Ebed og faren, men hele døgnet, og i morges havde han kun fået et enkelt fladbrød. Den søde daddelsmag fyldte munden og bredte sig velbehageligt ud i hele kroppen. Så vendte han om og begyndte at gå op ad en af de stejle gader mod den øvre, vestlige bydel, hvor husene var større og med mere luft omkring.

Lidt efter stod han ved en svær port og bankede på. En ung mand i en slidt grå- og grønstribet kjortel lukkede op.

»Er han her i dag?« spurgte Sjobek hurtigt.

Panden hviler træt mod pælen, træet er varmt, blodet dunker i armene og dunder for ørerne. Hele kroppens tyngde i hænderne, og rebet skærer som en sav ind i kødet. Han kan næsten ikke støtte på benene. Men han kan heller ikke hænge i hænderne.

En undertrykt jamren slipper ud mellem læberne, men han bider tænderne sammen. Det skal de ikke høre. Han lukker øjnene, og alt er blodrødt og flimrende.

Tunge skridt nærmer sig, og en stemme siger et eller andet. Det lyder ikke som bøddlen fra før. Det er en anden. Det er en, der griber om hans arme og ligesom løfter ham, og tyngdekraften er ophævet, han svæver, han trækker

vejret grådigt i et dybt og hundeagtigt gisp, mens rebet bliver haspet af naglerne deroppe på pælen. Det strammer ikke længere, blodet flyder igen og kribler som myrer ud i musklerne.

Han synker sammen for foden af pælen, klamrer sig til den, som om det er hans eneste faste holdepunkt.

»Kom så på benene,« brummer soldaten. Eller hvad han nu er. Og sparker til ham, så han vælter om på ryggen og kurer lidt hen over stenfliserne, der skraber som salt i de åbne sår med småsten og grus. Hans hænder krabber hen over stenene.